

GELUIDSONTWERPER JEROEN TEN BRINKE:

VOORLIEFDE VOOR UITDAGINGEN

Jeroen ten Brinke is een geluidsontwerper met een indrukwekkende staat van dienst. Soldaat van Oranje, Symphonica in Rosso en Vrienden van Amstel Live zijn maar een paar namen uit de lange lijst van referenties. Waar zijn liefde voor muziek begon met getrommel op wasmiddelpakken, is hij nu gepokt en gemazeld: "Je moet luisteren, voelen en weten wat de bedoeling is om een productie succesvol te maken." Leonor Jonker Joost Franken

We hebben met Jeroen ten Brinke afgesproken in uitgaansgelegenheid Crazy Piano's, op de boulevard van Scheveningen. Terwijl buiten de wind giert, vertelt hij hoe hij het eigenzinnige geluidsontwerp voor de zaak maakte, én voor de filialen in Barcelona en Miami. Momenteel werkt hij onder meer aan de productie Anne, die in het voorjaar te zien is in een speciaal gebouwd theater in Amsterdam. "Bij Soldaat van Oranje draaide het publiek door de decorsets, bij Anne gaat er een ring van het podium draaien. Ik vind het heel leuk om oplossingen te bedenken voor zulke uitdagende projecten."

HERRIE

Het begon voor Jeroen ten Brinke met een gedeelde liefde voor muziek en voor techniek. Hij groeide op in Zevenaar, bij Arnhem, waar hij als kind al een bandje oprichtte met een buurtgenootje. "Dat begon met getrommel op Dash-wasmiddelpakken. Ik zag hem op straat op zo'n pak trommelen en mijn moeder gebruikte ook Dash, dus die trommel ging op de kop en ik ging naast hem lopen. Later kreeg mijn vriendje een junior-drumkitje voor zijn verjaardag. Voor mijn verjaardag kreeg ik een paar sokken, dus ging ik maar zingen. Tegen de tijd dat we een jaar of tien waren hadden we een hele band met zeven mensen. Rond die tijd experimenteerde ik ook al met het bouwen van zenders. Naarmate we verder kwamen met de band hadden we steeds meer geluidsapparatuur nodig en omdat we dat van ons zakgeld van een gulden in de week niet konden betalen, ben ik de spullen die we nodig hadden zelf gaan bouwen. We gingen wekelijks langs het vuilnis om radio's en televisies te zoeken, waar ik al het bruikbare uitsloopte. Dan hoefden we alleen nog een kabel te kopen."

De band, Ghaos, groeide uit tot een gewilde live-act in de regio en Ten Brinke maakte zich de geluidstechniek steeds meer meester. "Omdat we teveel herrie maakten om bij ons thuis te oefenen, huurden we bij een boer buiten de stad twee schuren voor vijftig gulden. Daar begon het mixen echt. In de ene schuur speelden we en in de andere zetten we mixers neer. Zo maakten we live demo's." De activiteiten van de band wekten interesse van lokale verhuurbedrijven van geluidsapparatuur. "Wij konden spullen voor ze uittesten en opslaan in de schuur. Doordeeweeks konden we die mixers en micro-

foons dan ook pakken en zo werd het langzaamaan steeds groter."

De omschakeling kwam toen Ten Brinke van school ging en voor de techniek koos. "Ik had ondertussen wel door dat ik graag die kant op wilde en wilde wel voor een geluidsbedrijf werken. Ik heb toen op één dag bij destijds de twee grootste geluidsbedrijven gesolliciteerd, Focus en Ampco, en ben uiteindelijk bij Focus blijven werken." De HTS Electronica maakte hij niet af. "Ik heb de MTS gedaan en vervolgens twee jaar HTS, maar werk vond ik veel belangrijker en leuker. Uiteindelijk heb ik er ook geen spijt van dat ik die opleiding niet heb afgemaakt. Dan had ik nu misschien een negen tot vijf baantje gehad op een vaste afdeling met een soldeerboutje. Eigenlijk is het wel beter gelopen, haha."

"WE GINGEN WEKELIJKS LANGS HET VUILNIS OM RADIO'S EN TELEVISIES TE ZOEKEN, WAAR IK AL HET BRUIKBARE UITSLOOPTE"

GELUKJES

Bij toeval kwam Jeroen ten Brinke eind jaren tachtig in het theatercircuit terecht. "Ik was toen nog helemaal niet bekend met het theater. Ik werd op een gegeven moment gebeld door de eigenaar van Focus, of ik even naar Carré wilde komen. Dat was honderd meter van mijn huis, maar ik was er nog nooit geweest. Ze hadden daar bij een productie van Joop van den Ende een invaller nodig die verstand had van zenders. In die tijd, dan praten we over 1988, was het nog een heel gedoe om twaalf zenders tegelijk aan de praat te houden, dat viel nog weleens uit. Het is handig als je begrijpt hoe die techniek werkt. Ik kon daar toen blijven werken en ben vervolgens blijven hangen in die scene." Vanaf het moment dat Ten Brinke als freelancer ging werken, raakte zijn loopbaan in een stroomversnelling. "Eerst had ik me bij de Kamer van Koophandel ingeschreven als 'Jeroen's Soundservice' of iets dergelijks. Toen ik op de fiets terug naar huis zat, dacht ik: 'dat wordt niks'. Ik heb een geluidsontwerper uit New York gevraagd

of ik zijn naam kon gebruiken: ADI, Audio Design International. Dat zag er goed uit op een fax, haha. Met die ontwerper had ik twee tours gedaan en een goede klik ervaren, dus we zijn daarna ook daadwerkelijk samen gaan werken. Er was net iemand die uit het bedrijf wilde stappen en ik ben er als nieuwe partner bijgekomen. Drie maanden later werd ik teruggevraagd bij Joop van den Ende en ging ik als freelancer het dubbele verdienen. Dat was een serie van gelukjes, maar op dat moment weet je niet waar je aan begint.”

WOESTIJN

Inmiddels werkt Ten Brinke voor uiteenlopende opdrachtgevers. “Soms word ik gevraagd om twee kleine speakertjes in een restaurant op te hangen en soms ga ik met twintig

“JE MOET LUISTEREN, VOELEN EN WETEN WAT DE BEDOELING IS OM EEN PRODUCTIE SUCCESVOL TE MAKEN”

trailers de woestijn in om een groot project te doen. Die afwisseling vind ik fijn. Als ik altijd hetzelfde doe, kak ik in. Het gaat mij vooral om de uitdaging, ik vind het leuk om nieuwe dingen te proberen.” Ook binnen producties komt Ten Brinke met nieuwe oplossingen, hoewel het bij grote producties niet mogelijk is om te experimenteren. “Bij Soldaat van Oranje waren we bijvoorbeeld gedwongen om met nieuwe oplossingen te komen omdat het publiek in die voorstelling door verschillende decorsets draait, terwijl de speakers vastzitten. Maar bij de grote producties gaat het vooral om veiligheid: het moet iedere avond gewoon werken. Je kan dan niet van alles uitproberen. Ik vind ook het belangrijkste aan geluidsapparatuur dat het betrouwbaar is. Als het geluid stopt en het zover komt dat het publiek naar huis moet, heb je echt een groot probleem.”

Dat heeft Ten Brinke gelukkig nooit meegemaakt. “Wel een keer bijna trouwens, bij Symphonica in Rosso in Gelredome. Het stormde toen zo hard, met hevige regenval en rukwinden, dat het dak op en neer ging, waardoor er over de hele lengte van het Gelredome een enorme hoeveelheid water naar beneden kwam. Vijf minuten voor aanvang kwam er toen honderd liter water op een mixer en klonk er een enorm harde geluidskraak. Op dat moment gaan alle toeters en bellen rinkelen. Iedereen in de buurt gooide gelijk al z'n kleren op de mixer zodat het water zoveel mogelijk

werd geabsorbeerd. Zodra ik bij de knoppen was heb ik de mastervolumes helemaal teruggezet zodat het kraken zachter klonk en de inloop-cd even hard gezet, zodat we konden horen of onze ingrepen verbetering brachten. Ik heb toen de ergste delen met spares vervangen en vier minuten later konden we toch gewoon door. Ik weet nog goed hoe het voelde om het teken te geven dat we konden beginnen. Heel cool was dat.”

MATRAS

Een handelsmerk van Ten Brinke is het zoeken naar simpele oplossingen om ingewikkelde problemen te vermijden. Zo streeft hij ernaar zo min mogelijk met techniek te compenseren. “Als in het theater een orkestbak in onbalans uitkomt waardoor je de drums bijvoorbeeld te hard hoort, is dat achteraf vrij lastig op te lossen. Omdat je vooraan de helft akoestisch hoort, zou je de speakers heel hard moeten zetten om dat te compenseren. Bovendien is het heel dynamisch in het theater, dus als je dat elektronisch op gaat lossen heb je iedere acht maten of ieder liedje weer een probleem. Je moet daarom zorgen dat de basis goed is. Daar komt bij dat mensen ook weleens onnodig hard gaan zitten beuken op een drumstel of blazen op een toeter. Terwijl anderen daar dan misschien niets van durven te zeggen, kan ik er neutraal instappen en zoiets op een leuke manier bijsturen.” Neutraal advies geven is een belangrijk deel van zijn vak. Het is daarom noodzakelijk voor Ten Brinke om bovenop de ontwikkelingen in de techniek te zitten. “Ik vind het heel belangrijk om bij te houden wat nieuw

“UITEINDELIJK KLINT DE DIGITALE TECHNIEK NOG NIET ZO GOED ALS DE ANALOGIE TECHNIEK VAN NET DAARVOOR”

op de markt komt. Om je te onderscheiden moet je precies weten wie wat in de schuur heeft, zodat je voor de producent de juiste lijst kan maken met benodigd materiaal. Aan de andere kant kan je soms ook een oplossing bieden door alleen ergens een doekje op te hangen of een oude, zwartgemaakte matras neer te leggen.”

DIGITAAL

De intrede van de digitale techniek maakt het eenvoudiger problemen tijdens de opbouw voor te zijn. “Toen ik begon was het een kwestie van ergens met een trailer heengaan, de

boel uitpakken en dan zagen we wel. Nu is dat gelukkig veel meer gestructureerd. Met tekenprogramma's wordt tegenwoordig elke productie in 3D getekend, compleet met belichting, zodat je precies kan berekenen waar de speakers komen te hangen. Je kan dan alles in één keer in de goede volgorde inhangen, zonder dat je op elkaar hoeft te wachten. Vroeger bleek er nog wleens een lamp achter een speaker te hangen nadat je alles had opgehangen, maar nu kan dat bijna niet meer gebeuren." Voor Ten Brinke ligt de winst in digitale techniek vooral in deze voorbereidings-technieken. "Uiteindelijk klinkt de digitale techniek nog niet zo goed als de analoge techniek van net daarvoor, daar is nog heel veel winst te behalen. Er zijn jammer genoeg nog te weinig partijen die commercieel belang zien in het heel goed maken van het digitale geluid, maar dat komt vanzelf."

CHEMIE

Hoe belangrijk knowhow van tools en techniek ook is, een goed begrip van dramaturgische wetten in het theater is cruciaal. Ten Brinke: "De interactie met het publiek is uiteindelijk het belangrijkste. Er moet chemie ontstaan tussen degenen die de productie uitvoeren en het publiek. De bezoekers moeten daarom van elkaar horen dat ze klappen.

Na een hard beginnetje moet het volume gelijk omlaag als iedereen de handen op elkaar heeft. Zo'n trucje heeft niks met techniek te maken. Je moet dan gewoon de fader heen en weer halen, no matter wat voor spullen je hebt. Ook kan je in een stuk helpen met de dramaturgie, bijvoorbeeld door

"DE INTERACTIE MET HET PUBLIEK IS UITEINDELIJK HET BELANGRIJKSTE"

iemand uit z'n emotie te halen door even heel hard muziek te laten horen die niet mineur is. Het is de basis van het theater dat je al die wetten snapt waardoor een productie gaat leven. Je moet eigenlijk luisteren, voelen en weten wat de bedoeling is om zo'n productie succesvol te maken."

Ten Brinke heeft dit gaandeweg geleerd. "Ik had nog nooit van het theater gehoord toen ik voor de eerste keer uitgenodigd werd. Nu houd ik ervan. Mijn hart ligt bij live-muziek, maar de bandjescultuur zou ik binnen de kortste keren zat zijn. In het theater is het elke keer anders. Je bent bezig dingen te polijsten en werkt er met heel veel mensen tegelijk. Het biedt ook voordelen om niet voor een band te werken, daardoor krijg je leuke producties aangeboden als Vrienden van Amstel Live. Andere gegadigden met een binding met een van de bands kunnen geen neutraal advies geven, omdat ze nooit zullen zeggen dat de band waar zij voor werken zachter mag. Ik kan me beter op het geluid over de hele productie richten. Het gaat om de hele avond, dat is iets wat ik in het theater heb geleerd."

Zijn favoriete projecten zijn de meest uitdagende producties. "Ik vind het heel leuk om zulke exclusieve dingen zoals Soldaat van Oranje en Anne goed voor te kunnen bereiden. Toen ik het eerste plan voor Soldaat van Oranje las, leek het me nogal dromerig om te denken dat zo'n productie in Katwijk een succes zou worden. Ik dacht echt dat het te hoog gegrepen was. Totdat ik alle plannen zag en me realiseerde dat het écht ging gebeuren en zeker wel een kans van slagen had. Toen moest ik nog even flink aan de bak. Je weet van tevoren nooit of iets gaat aanslaan, of het een hype wordt. Nu is het een enorm succes. Ik denk dat Soldaat van Oranje misschien wel mijn favoriete project is: na drie jaar vind ik het nog steeds goed." ■